

Yhteiskuntapolitiikka

13.10.2025

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Kirjallinen kuulemispyyntö 3.10.2025

HE 112/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä koskien yleistukea.

SAK kiinnittää lausunnossaan huomiota seuraaviin kohtiin:

SAK:n lausunto

Hallituksen esitys tavoittelee uudistuksella etuuksien yksinkertaistamista. Tarveharkinnassa huomioon otettavat tulot, opintojen selvittäminen sekä osalla myös vanhempien tulospelvitykset tarkoittavat kuitenkin sekä etuuden selkeää monimutkaistumista että lisääntyvää työmäärää.

Ainoa parannus työttömän yleistuessa suhteessa nykyiseen työmarkkinatukeen on vanhempien taloudessa asuvien työttömien osalta vanhempien tulorajan nostaminen 1781 eurosta 2500 euroon. SAK kuitenkin huomauttaa, että hallitus kiristi osittaisen etuuden tasoa 50 prosentista 35 prosenttiin tämän vuoden alusta alkaen. Vanhempien tulorajan nostaminen voi hallituksen esitykseen kirjatun mukaisesti lisätä osittaisen etuuden saajia. Tuen taso jää heillä silti vuoden 2024 tasoa alhaisemmaksi.

Työmarkkinatuki on lähtökohtaisesti ollut ensimmäistä kertaa työmarkkinoille tulevien tuki. Mikäli työttömällä ei ole vielä ammatillista koulutusta, asetetaan hänelle 21 viikon eli noin viiden kuukauden odotusaika tuen maksamiseen iästä riippumatta. SAK esittää, että odotusajasta tulisi yleistuessa luopua kokonaan. Ammatillisen koulutuksen selvittäminen kaikilta yleistukea hakevilta työttömiltä sekä odotusajan alentamisen laskeminen lisää turhaa byrokratiaa. Odotusajalla ei myöskään ole enää koulutukseen hakeutumista tehostavaa vaikutusta etenkin vanhemmilla ikäluokilla. Alle 25-vuotiailla nuorilla koulutuksen hakuvelvoite työttömyysturvan saamisen ehtona on jo erikseen olemassa.

Hallituksen mukaan yleistuen tarkoituksena on uudistaa perusturvaa ja aikaansaada yksi yleistuki. Hallituksen esityksen mukaan yleistuen määrä sidottaisiin nyt ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan perusosaan. Yleistuen tulevaisuuden kehittämisen kannalta koko sosiaaliturvan tason määrän sitominen ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan kuulostaa arveluttavalta ratkaisulta. SAK näkee kuitenkin tärkeänä, että ansiopäivärahan perusosan ja näin yleistuen tulee nousta kansaneläkeindeksillä myös jatkossa.

Työttömyysturvan tarkoituksena on turvata työttömän työnhakijan taloudelliset mahdollisuudet hakea töitä ja korvata työttömyydestä aiheutuvia taloudellisia menetyksiä. Suomi on kuitenkin saanut useita

Yhteiskuntapolitiikka

huomautuksia Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitealta perusturvan liian alhaisesta tasosta. Yleistuen tarveharkinta tulee heikentämään useilla työttömillä perusturvan tasoa entuudestaan.

Yleistukea ehdotetaan rahoitettavaksi nykyisen peruspäivärahan mukaisesti työttömyysvakuutusmaksuilla niiden työttömien osalta, jotka täyttäisivät työssäoloehdon. SAK toteaa tämän tarkoittavan, että osa yleistuesta rahoitettaisiin tulevaisuudessa sosiaaliturvamaksuilla.

SAK toteaa myös, että eräissä tilanteissa henkilölle voidaan asettaa kaksi seitsemän päivän pituista omavastuuajaa. Tilanteissa, joissa työssäoloehto täyttyy, mutta työttömyyskassan jäsenyysehto ei, Kela asettaisi käytännössä ensin yleistuen omavastuuajan seitsemän päivää. Kun työttömän jäsenyysehto täyttyy, siirtyy hän yleistuella ansiopäivärahan saajaksi ja työttömyyskassa asettaisi uuden ansiopäivärahaa koskevan omavastuuajan. Tämä johtuu siitä, että yleistuen omavastuuajaksi olisi hallituksen esityksen mukaan voimassa siihen saakka, kunnes henkilö tulee oikeutetuksi työttömyysturvalain mukaiseen ansiopäivärahaan. Ansiopäivärahan puolella työttömyysturvalain omavastuuajaa ehdotetaan puolestaan muutettavaksi siten, että omavastuuajaksi asetetaan kerran ansiopäivärahan enimmäisaikaa kohti. SAK painottaa, ettei näin voi olla ja säädökset on tältä osin korjattava.

SAK tuo esille, että uusi tarveharkintainen yleistuki tulee jatkossa olemaan monen ikääntyneen työttömän työuran loppuajan toimeentuloturva. Työttömyysturvan ikäsidonnaiset poikkeukset ja palvelut on ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien osalta poistettu, joten useat heistä putoavat yleistuen varaan. Suomessa on edelleen ikäsyryntää työmarkkinoilla ja monen ikääntyneen on vaikea saada uutta työtä jäädessään työttömäksi. Tarveharkinnan myötä uudistuksella on merkittävä vaikutus ikääntyneiden työttömien toimeentuloon ja elämään. Tätä olisi syytä arvioida erikseen.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Tuuli Glantz
sosiaalipoliittinen asiantuntija
tuuli.glantz@sak.fi